

Buddinge 1945

Af Robert Kjærlund Poulsen

Man har jo fødselsdag hvert år og der følger også tanker med – særlig, når det er en "rund" dag. Selv om jeg nu skal til at bruge et 8-tal, så har jeg en masse i min hukommelse af alt muligt – mest godt, vel også lidt spændende, men sandelig også noget, jeg kunne have undværet.

Der er noget, som jeg for det meste prøver at lægge fra mig, men det er så dybt og så fastbrændt, at det stadig "ligger og skvulper" på samme måde, som det vandet i strandkanten giver fra sig – og tager med sig igen – men måske er det en idé at samle lidt af det sammen og ordne det i en pæn bunke, inden det hele bare sander til og forsvinder sammen med mig til sin tid.

Der er jo nogen, der ved lidt om, at fire kammerater og jeg var udsat for ret ubehagelige oplevelser under besættelsestiden.

Der skal ikke være tvivl om, at det, der skete for mine kammerater og mig dengang, egentlig ikke er noget sådan særligt sammenlignet med det, utallige andre har været udsat for.

Vi var blevet overrumplet af en hipo-patrulje ved Buddinge Torv, og den ene af to brødre Erik Stibolt Hansen blev skudt på stedet. Hans broder Bent Stibolt Hansen samt Åge Pedersen, Ernst Bernardo – eller Eberhard – Hansen samt jeg blev så slæbt ind på Politigården, videre til Vestre Fængsel og senere til Frøslev.

Jeg har det stadig dårligt med at gå i detaljer om den behandling, vi var ude for.

For at "sætte tingene på plads" har jeg forsøgt at finde frem til kammeraterne fra dengang. For vistnok ca. 8 år siden besøgte jeg Åge, der boede i Bandholm dengang.

Han havde det ikke ret godt, og senere hen har jeg ikke kunnet finde frem til ham, så han er muligvis død.

For nogle år siden stod Ernst Eberhard Hansen i telefonbogen som civilingeniør, men nu findes han, så vidt jeg kan se, ikke – måske er han også død. Eriks bror Bent Stibolt Hansen var kæreste med – og blev gift med – en søster til Åge, og de emigrerede til Australien med et par børn i begyndelsen af 1950-erne, og da jeg sidst talte med Åge var der ingen udsigt til, at de ville komme hjem igen.

Så kom jeg til at tænke på, at det jeg kendte til, selvfølgelig alt sammen lå – ordnet i alle enkeltheder – vel forvaret i det lokale byarkiv, men oplysningerne viste sig at være ret begrænsede. Jeg har så telefoneret dertil og talt med Eva Molin, og jeg lovede at prøve at skrive lidt om det.

For at starte forfra kendte jeg den foran nævnte Åge Pedersen allerede fra min tidlige barndom i Ringkøbing, hvor både han og jeg er født og opvokset. Åges forældre flyttede først til Fyn og senere til Parallelvej 11 i Bagsværd. Vi havde opretholdt forbindelse både med breve og med feriebesøg. Jeg blev gartner og Åge blev elektriker. Da jeg var 18-19 år rejste jeg til Lyngby og fik job på Nybrogård Handelsgartneri – en ret stor virksomhed.

Jeg kørte meget sammen med Åge og andre – bl.a. en anden barndomskammerat fra Ringkøbing. Han hed Ernst Søndergård, og han boede på Venusvej 16 i Søborg, idet han læste på Polyteknisk Læreanstalt. Hans bror Egon Søndergård kom også dertil.

På et tidspunkt sagde Åge, at han og nogle andre var ved at danne en modstandsgruppe og foreslog mig at deltage, og det sagde jeg selvfølgelig ja til. Det viste sig, at Ernst Søndergård også var med i en gruppe.

Vi mødtes forskellige steder og fik lidt instruktion i våbenbrug, sprængstof og lignende samt udendørs træning, der blev kaldt terrænløb.

Desuden havde enkelte af os hjulpet til med at transportere lidt forskelligt – i et enkelt tilfælde hjalp jeg Ernst med at transportere et gevær.

Vi havde også lidt med illegale bøger og blade at gøre.

De tre øvrige i gruppen var brødrene Erik og Bent Stibolt Hansen, der boede hos forældre i Bagsværd. Erik var kontorist og Bent var typograf – muligvis metaltrykker. Han var kæreste med Åges søster Åse, som han senere blev gift med.

Ernst, hvis mellemnavn jeg husker som "Eberhard" var elektriker lige som Åge, Han blev også stud.polyt. – vistnok efter befrielsen. Så vidt jeg husker, boede hans forældre på Parallelvej i Bagsværd skråt over for Åges forældre i Parallelvej 11.

Ernst var gift – hustruen hed Ella, og hun var gravid. De boede i Lyngby og det viste sig, at Ernst havde flere forbindelser til modstandsbevægelsen.

Den skrækkelige nat havde vi alle fem været hos Ernst i Søborg og fået en taske med patroner, to ananas-håndgranater og forskellige bøger og blade.

Måske havde vi ikke taget alle forholdsregler, og måske havde vi på det tidspunkt været for meget samlet. Vi blev så råbt an og standset af en hipo-patrulje, der var i skjul, så vi ikke kunne se, hvor de var.

Da vi stod stille, kom de frem, og Erik blev skudt ned bagfra på helt tæt hold.

Jeg og måske også nogen af de andre var delvis i chok. Bag efter skete der en hel masse af det, som man har hørt så rigeligt om, og som jeg har svært ved at gå i enkeltheder med.

Der skal dog en enkelt særlig afskyelig episode med: Mens vi stadig var på Politigården, havde der været husundersøgelse hos Ernst – og så ankom to hipo-folk med Ella – Ernsts tydeligt gravide kone, som grædende bar på et maskingevær.

Hun aborterede bagefter.

Det fremgår af avisomtalen, at der under tortur var givet oplysninger om andre, der også blev anholdt. Jeg kendte kun helt periferisk den ene i forvejen.

Jeg var sammen med de øvrige i Frøslevlejren bagefter. Ved ankomst dertil, efter en flere dage lang togtur i en kreaturvogn sammen med et halvt hundrede andre, var vi meget sultne. Vi fik hurtigt serveret vandgrød – en, der hed Rene, spiste så meget, at han var syg i et helt par dage. Jeg husker ikke noget konkret om de øvrige.

Bagefter hørte vi, hvordan det var gået gruppens leder, der blev kaldt "Skipper".

Søndag formiddag var Hipo på anholdelsesaktion, og Skipper var gået til bageren. Da han kom om hjørnet til sit hus stod en Hipo udenfor – "Er der spærret her" spurgte Skipper. "Skrub af for helvede". Skipper skyndte sig at sige "Ja-ja" og væk var han.

Det bemærkes, at der ikke fremkom noget om Ernst Søndergård og hans tilhørsforhold.

I det håndskrevne notat – tilsyneladende fra Arne Hermann – ses en tilføjelse, som undrer mig en hel del: "Navnet Poulsen ses ikke". Jeg har været tilmeldt folkeregister i Gladsaxe Kommune i 2 perioder på Nybrovej 329, først fra nytår 1944 til november 1945 og igen i tiden fra ca. februar 1946 til medio november 1946, og såmænd også i en kort periode på en anden adresse (Lyngen) i 1951.

Det skal dog lige bemærkes, at Gladsaxe Folkeregister måske har været i tvivl om min eksistens lige omkring befrielsen. Der gik vist omkring et par uger, inden jeg kom tilbage til Nybrogård, og der lå et brev til mig fra Gladsaxe Kommune, der anmodede mig om at møde på Folkeregisteret. Det gjorde jeg jo så og foreviste et bevis fra Frøselevlejren. Beviset blev stemplet, og der blev sagt "Velkommen tilbage og tak for besøget".

Jeg har selvfølgelig gemt det bevis, der var duplikeret på dårligt papir, og jeg har også gået for længe med det i tegnebogen.

Jeg har prøvet at scanne en kopi, som vedlægges. (*Kopien ligger på Lokalhistorisk Afdeling – Red.*)

Noget andet, der også undrede mig lidt, er, at sagen benævnes som "Massakren" på Buddinge Torv.

Efter befrielsen var vi til Eriks bisættelse, og vi holdt senere også en slags fest hos Ernst og hans kone – vi fik både god mad og drikke, men jeg husker stemningen som ret anstrengt. Måske forståeligt nok.

I tiden indtil sommeren 1948 var vi gentagne gange til afhøringer på Københavns Politigård og til retsmøder i både Byret og Landsret.

Det viste sig jo, at det var en Hipomand ved navn Rand, der havde skudt Erik, og det var en lettelse at vide, at han var arresteret.

Han havde begået flere andre drab og mishandlinger, og han blev da også dødsdømt og senere henrettet.

I de første få år efter befrielsen var den overvejende mening i befolkningen, at dødsdomme og henrettelser var rimelige over for de grusomheder, der var begået. Henrettelserne blev så indstillet efter vistnok ca. 4 år og dødsdomme over de resterende ændret til langvarige fængselsdomme.

Der har altid været mennesker, der begår alkens ondskab, og man er vist også nødt til at leve med, at der vel også altid vil blive ved at være mennesker af den slags – jeg begriber det ikke – er den slags mennesker sådan, eller hvordan og hvorfor bliver de sådan?

I min telefonsamtale med Eva Molin nævnte jeg, at jeg havde skrevet et indlæg til Ringkøbing Amts Dagblad, og det har jeg også scannet og vedlagt, idet Eva Molin vist gerne ville læse det også. (*Indlægget ligger på Lokalhistorisk Afdeling – Redaktionen*).

Til orientering oplyses, at den omtalte "Bøgner-sag" drejer sig om, at den daværende skoleinspektør i Ringkøbing, Jens Ivar Bøgner, der var en fremtrædende leder under besættelsen, havde ført nøje dagbog om begivenheder og personer. Han havde deponeret disse dagbøger i Landsarkivet til år 2000, hvor de skulle afleveres til Ringkøbings borgmester, som til den tid skulle bestemme, hvad der skulle ske med dagbøgerne. Til ærgrelse og fortrydelse for mange – også for mig – bestemte borgmesteren i 2000, at dagbøgerne skulle gemmes i yderligere 20 år i Landsarkivet. Der blev stor utilfredshed derover, og mange forsøgte på at få disse dagbøger udgivet, ligesom Dagbladet har kørt en artikelserie, som jeg har fulgt med i og også sendt et bidrag til. ■